

حکمت

www.ketab.ir

حجت الاسلام والمسلمین
پارعلی کرد فیروزجانی

مجمع عالی حکمت اسلامی

سرشناسہ: کرد فیروزجایی، یارعلی، ۱۳۴۸ -
عنوان و پدیدآور: حکمت مشاء / یارعلی کرد فیروزجایی: [بہ سفارش] مجمع عالی حکمت اسلامی
مشخصات نشر: قم: انتشارات حکمت اسلامی، ۱۳۹۳
مشخصات ظاہری: ۵۵۸ ص.، جدول. (انتشارات حکمت اسلامی: ۱۰، فلسفہ اسلامی: ۲)
شابک: ۲۸۰۰۰۰ ریال: ۰ - ۶ - ۹۴۱۵۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸
وضعیت فہرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامہ: ص [۵۴۷]-۵۵۶: همچنین بہ صورت زیر نویس
یادداشت: نمایہ
موضوع: ابن سینا، حسین بن عبداللہ، ۲۷۰-۴۲۸ق. - نقد و تفسیر
موضوع: فلسفہ اسلامی
موضوع: مشائیان
شناسہ افزودہ: مجمع عالی حکمت اسلامی
ردہ بندی کنگرہ: ۱۳۹۳ ح ۳۵ / ۱۴ BBR
ردہ بندی دیویی: ۱۸۹/۱
شمارہ کتابخانہ ملی: ۳۷۹۹۲۴۲

فہرست نامہ کتاب

مؤلف: حجت الاسلام والمسلمین یارعلی کرد فیروزجایی (دانشیار دانشگاہ باقر العلوم ع)
نمایہ سازی: کتابخانہ تخصصی علوم عقلی
ناشر: انتشارات حکمت اسلامی (وابستہ بہ مجمع عالی حکمت اسلامی)
حروف نگاری و صفحہ آرای: واحد خدمات پژوهشی مجمع عالی حکمت اسلامی
چاپخانہ: مرکز چاپ و نشر اسراء
نوبت چاپ: اول
سال نشر: زمستان ۱۳۹۳
تیراژ: ۱۰۰۰
قیمت: ۲۸۰۰۰۰ ریال

حکمت مشاء

کلمہ حقوق طبع و محفوظات است

آدرس: قم، خیابان ۱۹ دی، کوچہ ۱۰، فرعی اول سمت چپ، مجمع عالی حکمت اسلامی

تلفن: ۳۷۷۵۷۶۱۰ - ۰۲۵ - ۳۷۷۲۱۰۰۴

www.hekmateislami.com
info@hekmateislami.com
nashr@hekmateislami.com

۱۵	سخن ناشر
۱۷	مقدمه

بخش اول: کلیات

۲۱	فصل اول: فلسفه مشاء، فیلسوفان مشائی و آثار آنها
۲۱	فلسفه
۲۴	مشرَب‌های سه‌گانه فلسفی
۲۶	مشائیان و آثار مکتوب آنها

فصل دوم: علوم و اقسام آن

۳۴	تقسیم‌بندی ارسطویی
۳۹	تقسیم‌بندی فارابی
۴۰	تقسیم‌بندی علوم در منطق المشرقیین ابن سینا

فصل سوم: معرفت‌شناسی

۴۵	حقیقت علم
----	-----------

۴۷	وجود ذهنی
۵۰	عرض بودن صورت ذهنی جوهر
۵۳	علم حضوری
۶۰	تقسیم ادراک به تصور و تصدیق
۶۱	تصدیق
۶۲	تصور و اقسام آن
۶۳	تصور جزئی و کلی
۶۳	اقسام تصور جزئی
۶۳	تصور حسی
۶۵	تصور خیالی
۶۶	ادراک وهمی
۶۹	ادراک عقلی
۷۱	تقسیم معقولات به اولی و ثانی
۷۲	تقسیم علم به بدیهی و نظری
۷۳	اتحاد عاقل و معقول
۷۳	نفی اتحاد عاقل و معقول (نظریه ابن سینا در الاشارات)
۷۵	اثبات اتحاد عاقل و معقول (نظریه ابن سینا در المبدأ والمعاد)

بخش دوم: هستی‌شناسی و امور عامه

۸۱	فصل چهارم: وجود و ماهیت
۸۱	احکام وجود
۸۱	معنای وجود
۸۴	بذات مفهومی وجود
۸۴	اشتراک معنوی وجود
۸۷	تشکیک وجود
۹۵	زیادت وجود بر ماهیت
۱۰۶	اصالت وجود
۱۰۶	نفی تکرر وجود (امتناع اعاده معدوم)
۱۰۸	تقسیمات وجود

۱۱۲	اعتبارات سه گانه ماهیت
۱۱۶	کلی طبیعی
۱۲۱	علت تشخیص ماهیت
۱۲۶	اقسام ماهیت (نوع، جنس و فصل)
۱۲۷	جنس و ماده، فصل و صورت
۱۳۲	ملاک های فعلیت فصل و عدم اندراج آنها تحت مقولات
۱۳۵	نفی تشکیک در ماهیت
۱۳۹	فصل پنجم جوهر و عرض
۱۳۹	موجود بالذات و موجود بالعرض
۱۴۰	تقسیم موجود بالذات به جوهر و عرض
۱۴۱	اقسام جوهر
۱۴۲	ماهیت و حقیقت جسم
۱۴۵	هیولی (ماده)
۱۴۶	برهان وصل و فصل
۱۴۷	برهان قوه و فعل
۱۴۸	بساطت هیولی و عدم ترکیب آن از ماده و صورت
۱۵۰	صورت جسمیه و احکام آن
۱۵۱	جدایی ناپذیری ماده از صورت
۱۵۲	اثبات وجود صورت های نوعیه
۱۵۳	نسبت ماده و صورت
۱۵۷	مشارکت صورت در ایجاد ماده
۱۵۹	عرض و مقولات عرضی
۱۶۲	حرکت
۱۶۵	حرکت قطعی و حرکت توسطیه
۱۷۳	لوازم حرکت
۱۷۷	مقولات حرکت پذیر و نفی حرکت جوهری
۱۸۱	زمان
۱۸۱	اثبات وجود زمان
۱۸۸	حقیقت زمان

۱۹۱	فصل ششم: مواد ثلاث (واجب، ممکن و ممتنع)
۱۹۲	بدهات و تعریف ناپذیری مواد ثلاث
۱۹۳	تقسیم موجودات به واجب و ممکن
۱۹۳	احکام واجب الوجود
۱۹۴	نفی معلولیت واجب بالذات
۱۹۴	نفی وجوب غیری واجب بالذات
۱۹۴	نفی تکافؤ دو واجب
۱۹۵	توحید واجب بالذات
۱۹۵	وجوب همه جانبه واجب الوجود بالذات
۱۹۶	تقسیم واجب به بالذات و بالغیر
۱۹۷	نقد ابن رشد بر ابن سینا
۱۹۹	احکام ممکن
۱۹۹	نیازمندی ممکن بالذات در وجود و عدم به علت
۲۰۰	ملاک نیازمندی معلول به علت
۲۰۴	الشیء ما لم يجب لم يوجد
۲۰۷	ضرورت بالقیاس ممکن معلول نسبت به علت
۲۰۷	ترکیب ممکن از وجود و ماهیت
۲۰۹	فصل هفتم: علت و معلول
۲۰۹	مقدمه
۲۱۰	حقیقت علت و معلول
۲۱۱	اصل علیت
۲۱۲	اقسام علل
۲۱۴	تقسیم های علت
۲۱۵	ضرورت علی - معلولی
۲۱۷	امتناع دور
۲۱۸	امتناع تسلسل
۲۲۲	تفکیک میان ابداع و تکوین
۲۲۳	قاعده الواحد
۲۲۵	مناسبات علت و معلول

۲۳۱	علت مادی
۲۳۳	علت صوری
۲۳۴	علت غایی
۲۳۵	نسبت میان غایت و خیر
۲۳۸	بررسی اشکال‌های علت غایی
۲۴۲	خیریت غایت در عبث
۲۴۲	تسلسل غایات
۲۴۶	بخت و اتفاق
۲۵۱	فصل هشتم: تقدم و تأخر، حدوث و قدم
۲۵۱	تقدم و تأخر
۲۵۸	حدوث و قدم
۲۶۰	اثبات حدوث ذاتی ممکنات
۲۶۲	مسیبوقیت حادث زمانی به زمان
۲۶۳	مسیبوقیت وجود حادث به ماده سابق

بخش سوم: الهیات بالمعنی الاخص (خداشناسی)

۲۶۹	فصل نهم: اثبات وجود خدا
۲۶۹	مقدمه
۲۶۹	مفهوم خدا
۲۷۱	براهین اثبات وجود خدا
۲۷۴	برهان صدیقین
۲۸۲	بررسی نقد ملاصدرا بر برهان صدیقین ابن سینا
۲۹۱	فصل دهم: اوصاف خدا
۲۹۱	توحید
۲۹۹	بساطت ذات خدا و نفی کثرت درونی
۳۰۰	نفی ترکیب خدا از وجود و ماهیت (عدم زیادت وجود خدا بر ذات خدا)
۳۰۳	عدم ترکیب خداوند از جنس و فصل
۳۰۴	نفی جوهریت خدا

۳۰۵	صفات خدا
۳۰۹	علم خدا
۳۱۳	حصولی بودن علم خدا به اشیاء
۳۱۴	نسبت صورت‌های ارتسامی با ذات خدا
۳۱۷	چگونگی علم خدا به جزئیات
۳۲۰	نسبت ذات با صفات

فصل یازدهم: نظریه فیض و نظام آفرینش

۳۲۵	نظریه فیض
۳۲۶	نظریه فیض ابن سینا
۳۳۳	ربط حادث به قدیم
۳۳۶	نقد متکلمان: فاعلیت خدا برای حوادث
۳۴۰	حقیقت شر و کیفیت وقوع آن در قضای الهی
۳۴۳	حقیقت شر
۳۴۴	خاستگاه شر و قلمرو آن
۳۴۶	چگونگی دخول شر در قضای الهی

بخش چهارم: انسان‌شناسی (علم النفس)

فصل دوازدهم: چیستی نفس

۳۵۳	مقدمه
۳۵۴	اثبات وجود نفس
۳۵۶	برهان هوای طلق (خودآگاهی)
۳۶۰	حقیقت نفس
۳۶۱	استدلال بر جوهریت نفس از طریق تقویم بدن
۳۶۳	تعریف نفس

فصل سیزدهم: اقسام نفس و قوای آن

۳۶۷	اقسام نفس
۳۶۸	نفس حیوانی و قوای آن
۳۷۹	چگونگی انتقال صورت ادراکی

۳۸۰	مادی بودن ادراکات جزئی
۳۸۱	محل صورت های ادراکی
۳۸۳	نفس ناطقه (انسانی) و قوای آن
۳۸۳	ویژگی های نفس انسانی
۳۸۵	قوای نفس ناطقه
۳۸۶	عقل نظری و مراتب آن
۳۸۸	عقل فعال به عنوان مفیض صور معقوله
۳۹۱	عقل فعال به مثابه خزانه معقولات
۳۹۴	تفسیر فلسفی وحی و امکان نبوت
۳۹۹	وحدت نفس (نفس به مثابه حلقه وصل قوای گوناگون)
۴۰۶	ترتیب قوا
۴۰۹	فصل چهاردهم: احکام و ویژگی های نفس
۴۰۹	تجرد نفس
۴۱۰	نظریه فارابی: حدوث جسمانی نفس
۴۱۶	برهان بر تجرد نفس
۴۱۹	اشکال بر استدلال بر تجرد نفس
۴۲۰	بطالان انقسام صورت معقوله به اجزای متشابه بالقوه
۴۲۴	بطالان انقسام صورت معقوله به جزئیات متشابه بالقوه
۴۲۵	حدوث نفس
۴۳۲	خلود نفس
۴۳۳	عدم زوال نفس با مرگ بدن (عدم تأثیر مرگ بدن بر حیات نفس)
۴۳۹	فناناپذیری نفس
۴۴۲	ابطال تناسخ
۴۵۰	سعادت نفس
۴۵۱	دیدگاه فارابی
۴۵۴	دیدگاه ابن سینا
۴۶۲	بهشت و جهنم

بخش پنجم: حکمت عملی

فصل پانزدهم: اخلاق ۴۶۹

مقدمه: حکمت عملی ۴۶۹

حکمت اخلاقی ۴۷۰

فضیلت‌ها و رذیلت‌های اخلاقی ۴۷۱

معیار فضیلت و رذیلت ۴۷۳

نسبی بودن حد وسط ۴۷۷

رنوس فضیلت‌ها و رذیلت‌ها ۴۷۸

اختیاری بودن فضیلت‌ها و رذیلت‌های اخلاقی ۴۸۳

روش کسب فضیلت‌ها و ترک رذیلت‌ها ۴۸۴

لذت و نقش آن در سعادت اخلاقی ۴۸۵

امکان یقین و برهان در قضایای اخلاقی ۴۸۷

فصل شانزدهم: فلسفه سیاسی ۴۸۹

مقدمه ۴۸۹

ضرورت زندگی اجتماعی انسان ۴۹۱

لزوم مشارکت و تعامل اجتماعی ۴۹۵

تقسیم اجتماع به کامل و ناقص ۴۹۶

تقسیم مدینه به فاضله و غیرفاضله ۴۹۷

نوابت (علف‌های هرز مدینه فاضله) و بهیمیون ۵۰۰

اقسام حکومت‌ها در نظر ابن سینا ۵۰۲

لزوم حکومت برای اجتماع بشری ۵۰۴

ضرورت حکومت نبوی و دینی ۵۱۱

دیدگاه فارابی ۵۱۱

دیدگاه ابن سینا ۵۱۳

منشأ قانون ۵۱۶

مهم‌ترین وظیفه حکومت ۵۱۸

شرایط و ویژگی‌های رئیس مدینه فاضله ۵۱۹

نمایه‌ها

۵۳۳	مقدمه نمایه موضوعی
۵۳۵	نمایه آیات
۵۳۷	نمایه اعلام
۵۴۱	نمایه موضوعی
۵۴۷	منابع و مأخذ

www.ketab.ir

مجمع عالی حکمت اسلامی با هدايت مقام معظم رهبري «مظله‌العالی» و پيگيري جمعی از مدرسين و فضلاي حوزه علوم عقلي و تحت اشراف و نظارت عالی حضرات آیات عظام جوادی آملی، سبحانی و مصباح یزدی «دامت برکاتهم» از اسفند ۱۳۸۴ فعالیت رسمی خود را آغاز نمود.

این مجموعه که با حضور اساتید سطوح عالی حوزه و دانشگاه برای تعمیق و گسترش بنیان‌های معرفتی جهان اسلام و تأسیس زمینه‌های مناسب جهت تولید علوم انسانی مورد نیاز تمدن اسلامی شکل گرفت، ظرفیت کم‌نظیری دارد که بحمدالله گام‌های برداشته شده در چند سال گذشته همچون راه‌اندازی گروه‌های علمی تخصصی، برگزاری نشست‌های علمی، دوره‌های آموزشی، راه‌اندازی کتابخانه تخصصی علوم عقلي، نکوداشت اساطین حکمت اسلامی، معرفی فلاسفه شیعه و... با استقبال علاقه‌مندان به حوزه حکمت و فلسفه اسلامی مواجه شده است.

یکی از برنامه‌های مورد توجه مجمع عالی حکمت اسلامی، که براساس ماده چهارده اساسنامه از وظایف مجمع عالی محسوب می‌شود، نشر کتاب و تدوین متون آموزشی است. در این راستا انتشارات حکمت اسلامی، فعالیت جدی خود را از زمستان ۱۳۹۲ آغاز نمود و ضمن توجه به احیای تراث اسلامی، نشر آثار فاخر و تأثیرگذار در گسترش

حکمت اسلامی و تقویت مبانی اعتقادی و دینی را در اولویت قرار داده است.

اثر پیش‌رو با عنوان حکمت مشاء در راستای بررسی آراء مشائیان مسلمان به‌ویژه ابن‌سینا در قالب پروژه تحقیقاتی از سوی مجمع عالی حکمت اسلامی تعریف و توسط حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر یارعلی کرد فیروزجایی و تحت نظارت آیت‌الله غلامرضا فیاضی به پایان رسید، که انتشارات حکمت اسلامی جهت استفاده علاقه‌مندان حوزه حکمت اسلامی آن را به زیور طبع آراست.

در این اثر نویسنده محترم کوشیده است مهم‌ترین آراء فلسفه مشاء به‌ویژه نظرات ابن‌سینا را در موضوعاتی همچون مابعدالطبیعه، خداشناسی، انسان‌شناسی، فلسفه سیاسی، فلسفه اخلاق و... گزارش، بررسی و تحلیل کند که امیدواریم در راستای تنظیم منظومه فکری مکاتب و فلاسفه بزرگ اسلامی گامی برداشته باشیم.

لازم می‌دانیم از همکاری همه عزیزانی که در آماده‌سازی و نشر این اثر، همت نموده‌اند، به‌ویژه آیت‌الله غلامرضا فیاضی و حجت‌الاسلام والمسلمین یارعلی کرد فیروزجایی سپاسگزاری نماییم.

همچنین از شورای معاونان و شورای کتاب مجمع عالی حکمت اسلامی؛ حجج اسلام والمسلمین آقایان حمید پارسانیا، عزالدین رضانژاد، علی عباسی و حسن معلمی و نیز از آقایان مرتضی محمدی‌استانی، حسن محسنی، محمود سوری، عباس یویمی، و حسین وکیلی که نسبت به پیگیری امور مربوط به انتشارات، صفحه‌آرایی، ویرایش، نمایه‌سازی، حروفچینی، نمونه‌خوانی و نشر کتاب حاضر نقش داشته‌اند، تقدیر و تشکر می‌شود.

امید است با الطاف خداوند متعال و توجهات خاصه حضرت ولی عصر^ع انتشارات حکمت اسلامی با نشر آثار علمی فاخر و ارزشمند، بتواند در راستای گسترش حکمت اسلامی برخاسته از مبانی اعتقادی اسلامی، گام بردارد. بسیار مفتخر خواهیم بود تا از دیدگاه‌های اساتید و علاقه‌مندان به حوزه حکمت اسلامی نیز بهره‌مند شویم. ان‌شاءالله